

Остапчук Олена Василівна

студентка 15 групи ННІ педагогіки

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

Сорочинська Оксана Андріївна

викладач кафедри зоології, біологічного моніторингу і охорони природи

(Житомирський державний університет імені Івана Франка)

ВПЛИВ ТИПУ ТЕМПЕРАМЕНТУ ДИТИНИ НА ПРОЦЕС АДАПТАЦІЇ ДО УМОВ ДНЗ

Проблема, яка стосується відновлення та зміцнення здоров'я дітей, завжди була однією з головних у сучасній дошкільній освіті.

Від моменту народження і впродовж усього життя, людині потрібно постійно пристосовуватися до змінних умов навколишнього середовища. Одним із таких етапів у житті дитини є вступ до дитячого садочку, перехід із однієї вікової групи в іншу, а потім і в школу, що супроводжується процесом адаптації організму.

Аналіз останніх досліджень. Проблемами адаптації дитини до умов дошкільних навчальних закладів шляхом включення дитини в різні види діяльності (спілкування, музично-театралізовану, предметно-практичну, ігрову) займалися низка науковців, а саме: В. Белкіна, С. Гончаренко, В. Гурова, О. Кононко, С. Теплюк та ін., які досліджували питання типів адаптації дітей до умов дошкільного закладу.

Однак, не зважаючи на значний доробок праць із даної проблеми питання адаптації дітей до умов дошкільного закладу залишається досить актуальним. Недостатньою мірою висвітлено питання залежності адаптації дитини від типу її темпераменту. У зв'язку з цим, **мета нашої роботи** полягає у дослідженні впливу

особливостей темпераменту дітей дошкільного віку на процес адаптації до умов дошкільного навчального закладу (ДНЗ).

Результати дослідження. Науковці визначають *адаптацію* як пристосування будови і функцій організму, його органів і клітин до умов середовища, спрямоване на збереження його рівноваги [3, с. 8]. Процес адаптації відбувається на різних рівнях: фізіологічному, соціальному, психологічному.

Фізіологічна адаптація – реакція функціональних систем організму, яка найбільш повно відповідає потребам певної ситуації [2, с. 47]. Під *соціальною адаптацією* розуміють постійний процес активного пристосування індивіда до умов соціального становища, а також результати цього процесу [1, с. 194]. У свою чергу *психологічна адаптація* – це процес формування здатності пристосовуватися до вимог та критеріїв суспільства та засвоєння дитиною відповідних норм і цінностей [2, с. 50].

У літературі виділяють такі види темпераменту, а саме: холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік.

Визначення типу темпераменту дитини має важливе значення як для самої дитини так і для вихователя, якому потрібно пристосуватися і побудувати свою взаємодію з дітьми і взаємозв'язки у всьому дитячому колективі з метою попередження виникнення напруженості у колективі.

Дитина-холерик постійно потребує до себе уваги, тому вона часто провокує конфліктні ситуації з оточуючими, віддає перевагу галасливим іграм та пустоцям, не обдумає свої вчинки, швидко схоплює нову інформацію і так само швидко її забуває. Такі діти завжди знають чого хочуть, наполегливі, надмірно самостійні, рішучі та хоробрі, запальні й агресивні, схильні до спалахів гніву, забіяки і крикуни, але у процесі виховання можуть заспокоїтися [4, с 31].

Діти-сангвініки верткі і рухливі. Більшість із них незібрані, неуважні, несерйозні, неакуратні, однак приємні в спілкуванні, вигадники, фантазери, веселі,

життєрадісні, спритні і товариські. Люблять енергійні ігри, в яких потрібно бігати, стрибати. Вони доброзичливі та не злопам'ятні [5, с. 111].

Діти-флегматики – повільні-мовчуни, спокійні, мало рухаються. Їм не до вподоби ігри, в яких потрібно виявляти вправність та швидкість, рідко проявляють ініціативу. Для флегматиків самостійно ухвалити рішення – надзвичайно складне завдання, простіше для них віддати право вибору іншому. Інші діти вважають флегматиків ледачими та рідко запрошують їх в активні ігри. Діти-флегматики щирі та відкриті, але довго адаптуються до змін у середовищі [5, 113].

Поведінка меланхоліка часто є незрозумілою для інших дітей. Він має багатий внутрішній світ, але разом із тим він замкнений в собі, замислений та мрійливий. Боїться знаходитись в оточенні чужих людей, але, якщо поряд з ним ті, кого він любить, меланхолік відкритий та довірливий. Такі діти часто відчувають недовіру до інших людей, але постійно вимагають до себе уваги. Їм потрібен час, щоб адаптуватися до навколишніх змін [3, с. 9].

У практиці для визначення типу темпераменту використовують наступні методи: метод лабораторного експерименту, метод природного експерименту, спостереження та тестування.

Метод спостереження є найефективнішим для визначення темпераменту дітей дошкільного віку. Він допомагає за життєвими показниками визначити властивості нервової системи, які є основою темпераменту конкретної дитини.

Враховуючи важливість питання впливу темпераменту на процес становлення дитини як особистості і адаптації до умов ДНЗ нами було проведено спостереження за 20-ма дітьми молодшого дошкільного віку з метою виявлення типів темпераменту. Спостереження проводилося за такими ситуаціями.

<i>№</i>	<i>Поведінкові реакції дитини</i>	<i>Тип т-ту</i>	<i>К-сть відпов. (чол.)</i>	<i>К-сть (%)</i>
1	Поведінка дитина, у ситуації швидкої, невідкладної діяльності			

	у роботу включається легко	С	8	40
	діє активно	Х	4	20
	працює мляво, неактивно, без зайвих слів	Ф	4	20
	діє боязко, невпевнено	М	4	20
	Реагування дошкільника на зауваження вихователя			
2	говорить, що більше так робити не буде, але через деякий час знову робить те ж саме	С	7	35
	бурхливо реагуючи на зауваження, не слухає, чинить по-своєму	Х	5	25
	мовчки приймає точку зору вихователя	Ф	3	15
	ображено мовчить, переживає	М	5	25
	Стиль розмови дитина з ровесниками в значущих для нього ситуаціях:			
3	швидко, імпульсивно, прислухаючись до висловлювань інших	С	6	30
	швидко, пристрасно, не слухаючи інших	Х	5	25
	спокійно і впевнено	Ф	5	25
	невпевнено, озируючись на інших	М	4	20
	Поведінка в незвичній обстановці			
4	Швидко орієнтується, зацікавлено, активно	С	5	25
	збуджена, неспокійна	Х	6	30
	розглядає все навколо уважно, детально	Ф	4	20
	поводиться сором'язливо, ніяково	М	5	25

Вираховуючи середньоарифметичні показники відсоткового співвідношення кількості дітей із різними типами темпераменту ми встановили, що дітей-сангвініків із досліджуваної кількості виявилось – 32,5% , холериків – 25%, флегматиків – 20%. меланхоліків – 22,5%.

Отже вихователь у своїй професійній діяльності повинен враховувати тип темпераменту свої вихованців і відповідно добирати форми і методи роботи з ними. Так з дитиною-холериком потрібно проводити різні рухливі ігри, походи у природу, плавання, стрибки, їх енергію потрібно спрямовувати на різні корисні справи, але з обережністю слід ставитися до всього, що збуджує нервову систему.

Діти-сангвініки швидко втомлюються від одноманітних справ, тому їх заняття повинні бути різноманітними, їх потрібно привчати доводити всі справи до кінця та рахуватися з думкою інших.

Дітей-флегматиків вихователь повинен залучати до участі в колективній діяльності, заохочувати всі прояви спритності та рухливості, щоб їх млявість не перетворювалася на лінощі.

При вихованні дітей-меланхоліків працівникові ДНЗ варто звертати увагу на те, що вони швидко втомлюються, сором'язливі та невпевнені в собі. Потрібно розвивати в таких дітей активність, впевненість у собі, уміння долати труднощі.

Висновок. Отже, адаптація до дитячого садка у дітей відбувається по-різному, з урахуванням таких факторів, як: вік дитини, стиль виховання в сім'ї, стан здоров'я, рівень розвитку, тип вищої нервової систем і звичайно емоційна залежність від матері. Також значний вплив на даний процес має тип темпераменту дитини. Гірше за інших почуються діти з флегматичним темпераментом тому, що вони не встигають за темпом життя дитячого садка. Найлегше пристосовуються діти-сангвініки, які захоплюються цікавою справою, продуктивно працюють над нею.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белкина Л.В. Адаптация детей раннего возраста к условиям ДООУ / Л.В. Белкина – Воронеж: Учитель – 2006. – 236 с
2. Гурковаська Т., Баранова Ю. Запобігасмо адаптаційному синдрому в дітей дошкільного віку // Медична сестра дошкільного закладу – №8. – 2013.– С. 44-51.
3. Дмитришина Н. Адаптація дітей раннього віку до перебування в ДНЗ. Семінар-тренінг для вихователів та помічників вихователів / Н. Дмитришина // Психолог. – №3. – 2008. – С. 7-10.
4. Кузьменко В.У. Зміст та організація роботи психолога дошкільного закладу: Методичні матеріали. – К.: Навчальні посібники, 1997. – 40 с.
5. Таємниці адаптації. Психологічні особливості дітей дошкільного віку. Третій рік життя [Текст] / авт.-уклад. О.С. Нурєєва, З.І. Шейнфельд. – Х.: Вид. група «Основа»: «Тріада+», 2008. – 160 с.